

מילי לא מימסרן לשליח

פתיחה

המשנה בגיטין¹ (דף כט, א) אומרת: "המביא גט בארץ ישראל וחלה הרי זה משלחו ביד אחר". שליח הגט שחלה בדרך יכול למנות שליח אחר שיחליף אותו בהולכת הגט. הלכה זו נלמדה במסכת קידושין (דף מא, א) מפסוק: "ושלחה מביתו - ושלח ושלחה, מלמד שהשליח עושה שליח". התורה מחדשת לנו ששליח יכול למנות שליח נוסף.

הגמרא (דף כט, א) מקשה על דין זה מהמשנה ברף סו: "אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו - אינהו אין אבל שליח לא". כלומר, מהמשנה שם משמע שלשליח הגט אסור למנות שליח שיחליף אותו, אלא הוא חייב להביא את הגט בעצמו.

יש הבדל בין המקרים במשניות - במשנה הראשונה הבעל ציווה את השליח רק לתת את הגט המוכן לאישה. לעומת זאת, במשנה של 'אמר לשניים' הבעל ציווה על השליח גם לכתוב את הגט. הגמרא מציעה שתי אפשרויות להסביר את משמעות ההבדל. אביי אומר: "משום בזיון דבעל". כלומר, כאשר הבעל מצווה על השליח לכתוב את הגט, יהיה לו ביזיון מכך שהשליח ימסור את הגט לאדם אחר (רש"י): "שעליו לכתוב את הגט ואינו רוצה שידעו בו רבים שאינו יודע לכתבו". רבא אומר: "משום דמילי נינהו ומילי לא מימסרן לשליח". כתיבת הגט מוגדרת כ'מילי', ולכן אין היא נמסרת לשליח.

הגמרא מביאה נפק"מ בין שני התירוצים - שליח שמעביר מתנה. בשליח מתנה אין ביזיון של הנותן מכך שהשליח ימסור לשליח אחר (רש"י): "שהרי אין עליו (=על נותן המתנה) לכותבו". אך גם בשליח מתנה קיימת הבעיה של 'מילי לא מימסרן לשליח'.

יש הבדל מהותי בין תירוצו של אביי לתירוצו של רבא. לפי אביי, באופן עקרוני שליח תמיד עושה שליח, מלבד במקומות שיש לשער שהמשלח מקפיד על כך. תירוצו של אביי אינו עקרוני אלא תלוי באומדנות ולכן לא נתעכב

1. הפניה סתמית לגמרות, ראשונים ואחרונים במאמר היא למסכת גיטין.

עליו. לעומת זאת, תירוצו של רבא הוא עקרוני - יש נושאים שבהם השליח לא יכול למנות שליח אחר במקומו.

הגמרא על המשנה של 'אמר לשניים' (דף טו, ב) מוסיפה נתון חשוב נוסף. הגמרא שם אומרת שר' יוסי הוא התנא שסובר ש'מילי לא מימסרן לשליח'. אך היא מציעה שגם ר' יוסי מודה ששליח יכול לעשות שליח במקרה שהבעל 'אומר אמרו' (באופן פשוט הכוונה היא שכאשר הבעל ציווה במפורש על השליח הראשון לעשות שליח נוסף - הדבר אפשרי). למסקנה הגמרא חוזרת בה ומסיקה שר' יוסי אומר שגם ב'אומר אמרו' השליח לא עושה שליח, אך שמואל חולק ואומר שב'אומר אמרו' מותר לשליח לעשות שליח.

במהלך המאמר נציע מספר אפשרויות המופיעות בראשונים ובאחרונים להסביר את המושג 'מילי', וננסה להציג את ההבדל העקרוני ביניהן. לאורך הדברים נבחן באילו מקרים נוספים (מלבד כתיבת גט) קיימת בעיה של מילי, בהתאם להבנות השונות. לאחר מכן נבחן את דין 'אומר אמרו', ונברר האם הוא מאיר לנו מחדש על דין 'מילי'.

פרק א - מילי לא מימסרן לשליח

מילי - מעשה לא גמור

המרדכי (פרק שישי סימן תכ) מסביר את דין 'מילי':

כל היכא שאין הדבר נגמר ע"פ השליח - חשיב מילי, ולא מימסר לשליח.

המרדכי מבין שההבדל העקרוני בין כתיבת הגט למסירתו הוא תוכן פעולת השליח, משום שגמר הפעולה הוא הגירושין, וכתיבת הגט היא רק מכשיר לעניין זה. אם פעולת השליח היא הפעולה הסופית (נתינת הגט) הוא יכול למנות שליח נוסף. אך אם פעולתו של השליח אינה הפעולה הסופית (כתיבת הגט) הוא אינו יכול למנות שליח נוסף.

בהתאם לסברא זו, ממשיך ואומר המרדכי שגם בשליחות של האישה לקבלת הגט לא תהיה בעיה של מילי, כיוון שזוהי שליחות לפעולה שהיא גמר דבר. רוב הראשונים חולקים על המרדכי בנושא זה וסוברים שגם בשליחות קבלה יש בעיה של מילי. בהמשך נבאר את הסברה שעומדת בבסיס הבנת רוב הראשונים. ניתן להציע שתי אפשרויות להבין את סברת המרדכי.

סמכות השליח

ניתן להסביר שדבריו של המרדכי תלויים בחקירה היסודית בדין שליחות: האם השליח הוא כגופו של המשלח ממש או שאינו אלא עושה פעולה שבסופו של דבר מתייחסת עבור המשלח.

עפ"י המרדכי שני סוגי השליחויות קיימים, והדבר תלוי בסוג השליחות שאליה נשלח השליח: ככל שהפעולה יותר סופית היא חשובה יותר, כיוון שהיא גומרת את המעשה, וממילא לשליח ניתנים יותר כוח וסמכות. ככל שלשליח יש יותר סמכות אפשר לומר שהוא כגופו של המשלח ממש, וממילא הוא יכול למנות בעצמו שליח נוסף. אך כאשר הבעל נתן לשליח פעולות צדדיות וחלקיות במעשה, יש לשליח פחות סמכות, הוא אינו במקום המשלח, וממילא הוא לא יכול לפעול פעולות על דעת עצמו, כגון מינוי שליח נוסף, אלא רק לבצע את הפעולה הספציפית שאליה נשלח.

עפ"י הסבר זה אומר המרדכי ששליח לגרש אישה הוא שליח בעל סמכות גדולה ולכן יכול למנות שליח נוסף. כמו כן, גם שליח של האישה לקבל את גיטה מיד בעלה הוא שליח שנחשב לבעל סמכות ולכן גם הוא יכול למנות שליח נוסף. לעומת זאת, שליח לכתובת הגט הוא שליח שעושה תפקיד יותר שולי, שאינו 'גמר דבר', ולכן אינו יכול למנות שליח נוסף.

פעולה קלה להעברה

אפשרות נוספת היא שבאמת אין הבדל בין שני השליחים כלל. ההבדל היחיד נעוץ בפעולה שהם קיבלו. היסוד שעומד מאחורי הדברים הוא שיותר קל להעביר 'חבילה סגורה', מאשר להתעסק עם תוכן החבילה. כאשר השליח מקבל גט מוכן ליד, וכל מה שנותר לו זה רק להעביר אותו לאישה, יותר 'קל' להעביר את הפעולה הזו לשליח אחר. הפעולה איננה פעולה 'מסובכת', שדורשת סמכות או כוח של השליח, אלא היא רק פעולה טכנית של העברה. לעומת זאת, כתיבת הגט היא שלב יותר מורכב בשלבי הגירושין, ולכן יותר קשה להעביר אותה הלאה. כמו כן, גם שליח קבלה יכול למנות שליח נוסף כיוון שהוא לא צריך להעביר פעולה מסובכת.

היתרון בהסבר זה הוא שעל פיו נוכל להבין גם את המרדכי בקידושין (פרק שני סימן תקד). המרדכי שם מביא את דברי הקדוש מרדוש שמחלק בין שליח גירושין לשליח קידושין. לדבריו, דווקא שליח להולכת גט יכול לעשות שליח נוסף, אך שליח לקידושין אינו יכול לעשות שליח נוסף משום שמילי לא מימסרן לשליח. ההבדל בין גירושין לקידושין, עפ"י הקדוש מרדוש, הוא שגירושין אינם תלויים בדעת האישה, אך קידושין תלויים בדעת האישה. עפ"י ההסבר שלנו נוכל להבין מדוע קידושין שתלויים בדעת האישה הם מילי, ומדוע שליח לקידושין דומה יותר במובן הזה לשליח לכתובת גט מאשר לשליח להולכת גט. כיוון שפעולת הקידושין אינה גמורה עד להסכמת האישה, לשליח להולכת כסף קידושין יש תפקיד מורכב יותר בקידושין, ולכן הוא לא יכול להעביר אותו. לעומת זאת, שליח להולכת גט מקבל את תפקידו לאחר שכבר נגמרו הפעולות המורכבות של הגירושין ולכן יותר פשוט עבורו למנות שליח.

נפקא מינא בין השיטות

נוכל להצביע על שני הברלים בין שתי ההבנות שהצענו במרדכי:

ההבדל הראשון הוא האם הבעיה במילי תלויה בשליח או בשליחות. לפי ההצעה הראשונה הבעיה במילי היא בשליח - אין בכוח השליח למנות שליח נוסף כאשר הוא לא בעל סמכות 'כגופו של המשלח'. לפי ההצעה השנייה, הבעייה היא בסוג מסוים של פעולות שבהן לא ניתן להעביר את השליחות.

ייתכן שקיימת נפק"מ בין שתי אפשרויות אלו: אם הבעיה היא בשליח, יכול להיות שיהיה ניתן לפתור את הבעיה הזו אם בי"ד יהיו אלו שימנו את השליחות, כיוון שכוחם רב יותר מאשר כוחו של שליח רגיל. אך אם הבעיה היא בשליחות לא יהיה הברל בין בי"ד לבין שליח רגיל².

ההבדל השני הוא בהבנת פעולת מסירת הגט לאישה. התפיסה בשתי ההצעות היא בעצם הפוכה - לפי ההצעה הראשונה פעולה מסירת הגט שהיא גמר דבר היא פעולה יותר משמעותית ולכן היא מקנה לשליח יותר סמכות והופכת אותו כשווה למגרש ממש, וממילא הוא יכול לעשות שליח נוסף. אך לפי ההצעה השנייה פעולת המסירה של הגט היא דווקא פעולה פחות משמעותית וטכנית בלבד, כיוון שהגט כבר כתוב, ולכן יותר קל להעביר אותה לשליח נוסף.

מילי - אופן המסירה

רש"י (כט, א ד"ה 'רבא') כותב:

שלא מסר להם אלא דברים, ואין בדברים כח להיות חוזרים ונמסרים לאחר. אבל גט, דאית ביה מששא, חוזר ונמסר.

רש"י מבין שההבדל בין הציווי לכתוב את הגט לבין הציווי לשלוח גט לאישה הוא בשאלה מה השליח קיבל בידו. שליח שנצטוו לכתוב גט בלבד לא קיבל בידו כלום ולכן אין בכוחו להעביר את הציווי הלאה. לעומת זאת, שליח להולכת הגט קיבל בידו את הגט, ולכן יש בידו משהו ממשי שהוא יכול להעביר לאדם אחר ולהפוך אותו לשליח.

2. הרב ליכטנשטיין בספרו (שיעורי הרא"ל על גיטין עמ' 395) מציע שזהו ההבדל בין שיטת ר' מאיר לשיטת ר' יוסי. ראינו שר' יוסי הוא הסובר שמילי לא מימסרן לשליח. לשיטתו אפילו בית דין אינם יכולים להעביר מילי. אך יש שיטות שאומרות שגם בר הפלוגתא של ר' יוסי, ר' מאיר, מודה שמילי לא מימסרן לשליח כאשר מדובר על שליח רגיל. אלא שהוא חולק על ר"י ואומר שבי"ד כן יכולים להעביר מילי. הרב ליכטנשטיין מציע שהיסוד למחלוקתם הוא בדיוק הנפק"מ שהצענו.

לעומת המרדכי, רש"י לא שם את הדגש על תוכן פעולת השליח, אלא על אופן המסירה לשליח. לפי המרדכי השאלה המרכזית היא מהו תוכן השליחות שהשליח קיבל לידיו. לפי רש"י השאלה המרכזית היא מה נמסר לידיו של השליח - האם יש בידו גט או שהוא יוצא לשליחות בלא שום דבר ביד, עם 'מילים' בלבד.

סברתו של רש"י אינה מובנת. מדוע גט בידו של השליח מקנה לו אפשרות להעביר את השליחות הלאה, אך אם הוא נשלח לעשות פעולה ללא גט בידו אין הוא יכול להעביר את השליחות הלאה? הרי כל שליחות רגילה נעשית בעזרת מילים בלבד, ואין שום כלל בשליחות שצריך להביא לשליח משהו ממשי ביד ע"מ למנות אותו לשליח!

סמכות או זיקה

אפשר להציע שגם רש"י הבין שהשאלה המרכזית היא שאלת סמכותו של השליח. אם לשליח יש משהו ממשי ביד, יש לו יותר כוח וסמכות, ולכן הוא יכול לעשות יותר פעולות וביניהן גם להעביר את השליחות לשליח נוסף. לפי אפשרות זו, סברת רש"י דומה להבנתנו הראשונה במרדכי.

הרב בלומנצויג בשיעוריו הציע אפשרות נוספת בדעת רש"י. אפשר להסביר שלפי רש"י הבעיה במילי היא באפשרות ליצור זיקה בין השליח השני למשלח. השליח השני צריך להיות בא כוחו של המשלח, ולכן הוא צריך שתהיה לו זיקה כלשהי למשלח³. אם הדיבור של המשלח הוא שיצר זיקה בין המשלח לשליח הראשון, אין לשליח הראשון יכולת ליצור זיקה בין שליח חדש למשלח, כיון שהוא אינו יכול להחליף בדיבורו את המשלח. לעומת זאת, אם הגט של המשלח הוא שיצר את הזיקה בין המשלח הראשון, אז העברת הגט לידי שליח נוסף תיצור את אותה הזיקה בין המשלח לשליח השני. דיבור זהו דבר אישי שלא ניתן להעברה. לעומת זאת חפצים, כמו גט מוכן, ניתנים להעברה.

עפ"י סברה זו ניתן להבין גם את שיטת התוספות רי"ד בקידושין (דף מא., ד"ה 'אשכחן בגירושין'):

ואפילו אם מסר לו שום חפץ, לא דמי לגט. שהגט הוא דבר המגרש, שאם נאבד הגט אין כח לשליח לגרשה. אבל חפץ הקידושין שמסר לו, אם נאבד יכול לקדשה לו משלו. נמצא שעיקר השליחות מילי הוי, והלכך לא מימסרן לשליח.

---

3. הסבר זה ברש"י תלוי בשאלה היסודית ברין שליח עושה שליח. האם השליח השני הוא בא כוחו של המשלח או של השליח הראשון. לפי הסבר זה השליח השני הוא בא כוח של המשלח ולא של השליח הראשון, ולכן נדרש ליצור זיקה ביניהם.

התוס' רי"ד סובר שהדין של 'שליח עושה שליח' קיים רק בשליחות לגירושין, אבל שליח לקידושין אינו יכול לעשות שליח, משום ששליחות לקידושין נחשבת מילי. לפי התוס' רי"ד, שונה שליח לקידושין משליח לגירושין, כיוון שאם כסף הקידושין אבד הוא יכול להביא לאישה כסף אחר במקומו, לעומת שליח גירושין, שאם איבד גט אינו יכול לכתוב גט אחר במקומו. לדעת התוס' רי"ד, הברדל זה מצביע על פער מהותי בין שתי השליחויות.

אם התוס' רי"ד מבין שהבעיה במילי היא סמכות השליח, אז סברתו אינה מובנת. הרי שליח שיש בידו להחליף את כסף הקידושין ולתת בעצמו כסף משלו הוא שליח יותר עצמאי ובעל סמכות מאשר שליח שמחוייב להשתמש בכלים שנתן לו המשלח. ממילא, היינו אומרים שדווקא לשליח הקידושין תהיה היכולת למנות שליח נוסף.

הגרי"ד הציע שהתוס' רי"ד מחלק בין שטר לכסף. לשטר יש מעמד עצמאי שהופך את מחזיקו לבעל הסמכות. וכיוון שלשליח גירושין יש שטר בידו הוא יכול למנות שליח נוסף. לעומת זאת, שליח שיש בידו רק כסף קידושין, אין בסמכותו למנות שליח נוסף. לפי הסבר זה שליח לקידושין בשטר יכול למנות שליח נוסף, כמו שליח גירושין, אע"פ שהתוס' רי"ד לא כותב זאת בדבריו. הסבר זה מיישב את התוס' רי"ד אך לא משתמע בפשט דבריו, כיוון שהתוס' רי"ד לא מדגיש את הפער בין שטר לכסף, אלא מדגיש את העובדה שבסמכותו של השליח להחליף את הכסף.

לפי הסברה שהבאנו ברש"י, ניתן להציע הסבר פשוט יותר לדברי התוס' רי"ד. גם התוס' רי"ד הבין שהשאלה המרכזית היא האם ניתן ליצור זיקה בין השליח השני למשלח. לפי זה, אומר התוס' רי"ד שדווקא כאשר השליח הוא עצמאי, וכסף הקידושין שניתן לו מהבעל אינו הכרחי לצורך מעשה השליחות, לא ניתן ליצור בעזרתו זיקה בין השליח השני למשלח. לעומת זאת, גט הוא הכלי של הבעל שהכרחי למעשה הגירושין, ולכן הוא משמר קשר למשלח, ובעזרתו ניתן ליצור זיקה בין השליח השני למשלח.

מילי - נושאים שבהם אין דין שליחות

ניתן להציע כיוון אחר להסביר מדוע שליח לכתוב גט לא יכול למנות שליח נוסף. כתבו התוספות (דף כב, ב ד"ה 'זהא'):

וי"ל דלא בעינן שליחות בכתובה, דוכתב לאו אבעל קאי אלא אסופר. והא דאמרינן לקמן (דף עא:) 'צריך שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו' - לאו משום שליחות, אלא משום דכשלא צוה הבעל לא חשיב לשמה אלא חשיב סתמא, ופסול, דאשה לאו לגירושין קיימא.

4. מובא בשיעורי הרב ליכטנשטיין על גיטין (עמ' 313).

הגמרא (דף כב, ב) אומרת שקטן יכול לכתוב גט אע"פ שאין לו דעת, כיוון שגדול עומד על גביו. מקשים התוספות - הרי קטן הוא לא בן שליחות, וכיצד הוא יכול לפעול בשליחותו של הבעל? מתרצים התוספות שכתבת גט אינה דורשת שליחות. שואלים על כך התוספות - אם כך מדוע הגמרא אומרת שהבעל צריך לצוות את הסופר לכתוב את הגט לאשתו? ומסבירים, שהבעל צריך לצוות את הסופר לכתוב רק משום דין 'לשמה' - משום שהסופר צריך לכתוב את הגט בשם הבעל לאישה, ואין זה דין בדיני שליחות.

עפ"י דברי התוספות ניתן להבין מדוע שליח לכתיבת גט אינו יכול למנות שליח נוסף. כל הדין של שליח עושה שליח נאמר רק בדיני שליחות, אך אדם שכותב גט עבור הבעל אינו פועל מדיני שליחות! ולכן סופר הגט אינו חלק מדיני שליח עושה שליח, והוא אינו יכול להעביר את הציווי לכתוב גט משום שהבעל צריך לצוות על הסופר במפורש משום דין לשמה.

חשוב לציין שלפי האפשרות הזו, אם הבעל ציווה על השליחים 'כתבו ותנו גט לאשתי', והם אכן כתבו את הגט, אמנם הכתיבה לא היתה מדיני שליחות, אך השלב השני של נתינת הגט לאישה הוא וודאי מדיני שליחות, אחרת הגירושין לא היו חלים. לכן לאחר הכתיבה, את פעולת נתינת הגט הם יוכלו להעביר הלאה.⁵

לפי אפשרות זו, לעולם שליח יכול לעשות שליח. רק במקרים שבהם השליח אינו מוגדר כלל כשליח הוא לא יכול להעביר את השליחות הלאה. ולכן שליח קידושין ושליח של האישה לקבלת הגט יכולים למנות שליח נוסף.

סיכום ביניים

למדנו מפסוק ששליח עושה שליח, ולכן שליח לגירושין יכול למנות שליח נוסף. מאותה סיבה היה ניתן לומר שגם שליח לכתיבת גט יוכל למנות שליח נוסף, אלא שהגמרא אומרת ששליח לכתיבת גט אינו יכול למנות שליח נוסף משום ששליחות זו היא 'מילי', ו'מילי' לא מימסרן לשליח. הצענו מספר אפשרויות להסביר את משמעות המושג 'מילי'. האפשרות הראשונה אומרת שהמושג 'מילי' מכוון לפעולות שלא ניתנות להעברה לשליח נוסף. האפשרות השנייה אומרת ש'מילי' אלו שליחויות שבהן לא נמסר דבר ממשי ביד השליח. האפשרות השלישית היא ש'מילי' אלו פעולות שאין בהן דין שליחות. כמו כן, ראינו שישנם סוגי שליחים נוספים שאינם יכולים להעביר את השליחות הלאה, בהתאם להסברים השונים בדין 'מילי'.

---

5. קצות החושן (סימן רמד ס"ק ג) מביא ספק של הגט פשוט בשאלה זו.

פרק ב' - אומר אמרו

הגמרא (בדף טו, ב) פוסקת למסקנה שר' יוסי פוסל גם באומר אמרו. כלומר, גם אם הבעל ציווה במפורש על השליח הראשון למנות שליח אחר, אין לו את הסמכות לכך. אמנם שמואל, שמסכים עם ר' יוסי על כך שמילי לא מימסרן לשליח, חולק על דין זה וסובר שבאומר אמרו מותר למנות שליח נוסף. לדעתו, אם הבעל אמר במפורש לשליח למנות שליח אחר מותר לשליח למנות שליח נוסף כדברי הבעל.

מהו היסוד העומד בבסיס דין 'אומר אמרו'? האם הוא קשור בהכרח לדין 'מילי'? נבחן כיצד הסבירו הראשונים והאחרונים את דין 'אומר אמרו'.

רמב"ן - דין לשמה

הרמב"ן שואל על שיטת ר' יוסי - מדוע לא ניתן למנות שליח ב'אומר אמרו לפלוני ופלוני'? מובן למה לפסול כאשר הבעל אומר לשליח למנות שליח נוסף מדעתו - זאת בעיה של מילי, שליח לא יכול למנות שליח נוסף מדעתו. אך מדוע צריך לפסול גם ב'אומר אמרו לפלוני ופלוני'? הבעל ממנה שליח אחר, והשליח הראשון רק נשלח להודיע לו על מינוי הבעל. היכן מצינו שיש בעיה למנות שליח שלא בפניו?

מתרץ הרמב"ן:

ואיכא למימר שאני גט דכיון דבעינן לשמה, ובעינן נמי וכתב הבעל, אין הסופר והעדים עומדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו.

הרמב"ן מסביר שדין אומר אמרו כלל לא קשור לדיני מילי⁶. הבעיה באומר אמרו היא בעיה ספציפית בגיטין. כיוון שבגט יש דין של 'לשמה', וגם צריך שהבעל יכתוב את הגט בעצמו, לכן יש בעיה למנות שליח שלא בפניו, אלא צריך לקבל ציווי מפורש מהבעל. עפ"י הרמב"ן בעיה זו היא בעיה רק בגיטין, ולכן בשאר השליחיות אין בעיה של אומר אמרו לפלוני ופלוני. ומה שהגמרא אומרת שמתנה הרי היא כגט, כמו שהבאנו למעלה, זה רק לעניין מילי ולא לעניין אומר אמרו.

הרא"ה - דין מילי

הרא"ה (מובא בר"ן על הרי"ף שם) חולק על הרמב"ן ואומר שדין אומר אמרו קיים רק באומר אמרו מדעתכם - כשהמשלח אומר לשליח למנות שליח נוסף

6. אמנם הסבר זה של הרמב"ן כן דומה להסבר שלנו במילי עפ"י התוס', שהרי סוף סוף, הן הרמב"ן והן לתוס' הצורך בציווי ישיר מהבעל נדרש בשביל דין לשמה. אך הרמב"ן עצמו בכל אופן, מסביר את דין מילי בצורה שונה, ולכן הוא כותב שדין אומר אמרו לא קשור לדין מילי.

מדעתו. אך באומר אמרו לפלוני ופלוני, יכול השליח להעביר את השליחות לאותם אנשים שמינה הבעל. משום 'מילי' אין בעיה כי המשלח פשוט ממנה את השליח השני בעצמו שלא בפניו, כפי שכותב הרמב"ן בעצמו. לדעת הרא"ה גם אין בעיית לשמה במקרה כזה, כיוון שהשליח השני כותב לשם הבעל, וגם אם הבעל לא ציווה עליו בפניו, הוא יכול לכתוב לשמו.

הבנה חדשה במילי - בעיה גם בשליח ראשון

ראינו שהרמב"ן הקשה מדוע שתהיה בעיה של מינוי שליח שלא בפניו. אך יש שאלה יותר בסיסית שצריך לשאול על דין אומר אמרו: אם הבעל מינה את השליח, וציווה אותו למנות שליח נוסף, אז מה הבעיה שהוא ימנה שליח? עצם השליחות שלו היא למנות שליח נוסף, וכאשר הוא ממנה שליח הוא מבצע את מטרת השליחות שלו, אפילו אם הוא בוחר את השליח מדעתו!

אם כן, צריך להבין שיש פה בעיה מהותית. יש פעולות, כגון עשיית שליח נוסף, שלא ניתן להעביר לשליח. לפי הבנה זו משתנה כל ההבנה שלנו בדין 'מילי' - דין 'מילי' הוא לא הגבלה של דיני שליח עושה שליח, אלא הגבלה של דיני השליחות - יש פעולות שלא ניתן לעשות להם שליח.

אכן, כך מסביר ר' עקיבא איגר (לב, א ד"ה ז'לכאורה) את מאן דאמר אומר אמרו פסול:

אבל מאן דסבירא ליה אומר אמרו פסול, סבירא ליה דחד שליחות גם כן אינו נתפס במילי, ואין כח לעשות שליח על מילי בעלמא.

מסביר רעק"א שמאן דאמר אומר אמרו מותר אכן מבין את הדין של מילי לא מימסרן לשליח כמו שהבנו אותו עד עכשיו - כסיוג בדיני שליח עושה שליח. אבל מ"ד אומר אמרו פסול סובר שדין 'מילי' הוא יותר כללי, והוא סיוג בדיני שליחות בכלל - א"א למנות שליח לענייני מילי.

רעק"א מביא סיוע לדבריו מדברי הר"ן בפסחים ומתשובת המהרי"ט (ח"א סימן קכ"ז). הר"ן כותב שאדם לא יכול לשלוח שליח להפקיר נכסיו. אמנם הר"ן לא כותב במפורש שהבעיה היא משום מילי, אך המהרי"ט כותב במפורש שאי אפשר להקדיש ע"י שליח משום שמילי לא מימסרן לשליח.

דברי המהרי"ט תמוהים כיוון שלכאורה דין מילי לא מימסרן לשליח עוסק רק בדיני שליח עושה שליח ולא בדיני שליחות, ואכן הרבה אחרונים תמהים על דבריו. אך לפי הסברו של רעק"א מובנים דברי המהרי"ט - בעיית מילי (למ"ד אומר אמרו פסול) היא בעיה גם בשליח הראשון ולא רק בשליח עושה שליח. מוסיף רעק"א שלפי זה צריך לומר שהמהרי"ט פוסק שאומר אמרו פסול, ולכן כך הוא מבין את דין מילי.

יתכן שגם לפני שמגיעים לדין אומר אמרו יש סברה לומר שדין מילי שייך גם בשליח ראשון. יכול להיות שבאופן כללי בדין שליח עושה שליח, יש אומדנא כללית שאדם רוצה שהשליח שלו ימנה שליח נוסף במקרה שהוא לא יכול לסיים את השליחות בעצמו (מלבד אולי מקרים מסוימים, למשל במקומות שיש לו ביזיון מכך, כמו שאומר אביי). כלומר, בדרך כלל המשלח שולח את השליח על דעת זה שהוא ידאג שהשליחות תתקיים, ולא דווקא שהוא יקיים אותה בעצמו. ואז חוזרת השאלה ששאלנו על דין אומר אמרו - מדוע למרות שיש אומדנא שחלק משליחותו היא לדאוג שהשליחות תתממש, ואפילו למנות שליח נוסף, בכל זאת הוא לא יכול למנות שליח נוסף? אלא שכנראה, כמו שכתב רעק"א, יש מקרים שהמשלח לא יכול להפקיד ביד השליח שלו את היכולת למנות שליח נוסף.

בעצם זאת בדיוק המחלוקת בין אביי לרבא שהבאנו לעיל. אביי מסביר שהבעיה היא רק בקפידא של המשלח. אין בעיה מהותית, אלא השאלה היא רק מהי כוונת המשלח. אך רבא סובר שגם אם המשלח התכוון שהשליח ימנה שליח נוסף, הוא לא יכול לעשות זאת משום מילי.

נחזור לדבריו של רעק"א - אע"פ שרעק"א נסמך על דברי המהרי"ט, דבריו מחודשים ודורשים הבנה. השאלה המרכזית שנשאלת על רעק"א היא מה היחס בין דין 'מילי' לבין דין אומר אמרו. ננסה לבאר את הדברים.

אם דין מילי יוצר בעיה גם בשליח ראשון ולא רק בשליח שני, וראינו שכתובת גט נחשבת כמילי, אז איך ניתן למנות שליח לכתובת גט?! כמו כן, רוב הראשונים סוברים ששליח קבלה של האישה נחשב כמילי (בשונה מהמרדכי שהבאנו לעיל), ולכן שליח קבלה לא יכול למנות שליח נוסף. לפי חידושו של רעק"א כיצד בכלל ניתן למנות שליח קבלה?! הרי שליח קבלה נחשב כמילי!

לכן, צריך להסביר שרעק"א לא סובר שכתובת גט נחשבת כמילי, אלא כתיבת גט נחשבת מעשה. ולכן אפשר לשלוח שליח לכתובת גט. כמו כן, גם קבלת הגט נחשבת כמעשה ולא כמילי, ולכן אפשר לשלוח שליח קבלה. ולמרות שאפשר לשלוח שליח לכתובת גט בכל זאת שליח לכתובת גט לא יכול לעשות שליח נוסף משום מילי. כמו כן, גם שליח לקבלה לא יכול לעשות שליח משום מילי.

כעת עולה השאלה המרכזית על חידושו של רעק"א - מה היחס בין הדין של מילי בשליח שני, שאוסר על שליח לכתובת גט למנות שליח נוסף אע"פ שכתובת גט נחשבת מעשה, לבין הדין של מילי בשליח ראשון, שלא מאפשר כלל למנות שליחות לענייני מילי, כגון מינוי שליח, אומר אמרו? האם אלו שני דינים שונים שרק במקרה נמצאים תחת אותו שם?!

האמרי משה⁷ הציע הסבר לדברי רעק"א. מסביר האמרי משה שבאמת דין 'מילי' הוא אחד - על ידי דיבור בלא מעשה לא חל דין שליח. ובאמת כתיבת גט ושליח קבלה נחשבים כמעשה, ולכן אפשר לעשות שליח לנושאים אלו. ובכל זאת כל עוד השליח לא כתב את הגט, לא חלה עליו תורת שליחות, כיוון שעדיין אין פה מעשה, ולכן הוא אינו יכול למנות שליח נוסף. אבל ברגע קיום השליחות, כשהוא עושה מעשה, חלה עליו תורת שליחות. כלומר יש פה שליחות שבתחילתה היא מילי, ולכן אין הוא יכול למנות שליח נוסף, ובסופה היא מעשה ולכן אין בעיה בשליח הראשון. ולכן אפי' אומר אמרו פסול - כיוון שעד שהשליח לא מקיים את השליחות של כתיבת הגט לא חלה עליו תורת שליח, וגם מה שהבעל מצווה אותו במפורש למנות שליח אחר אין זה נחשב שליחות כיוון שאין בזה מעשה. לעומת זאת, בשליח הולכה למשל, השליחות החלה כבר מרגע מסירת הגט ליד השליח, כיוון שיש פה מעשה, שהוא מסירת הגט ליד השליח. לכן כבר מהרגע הראשון השליח יכול למנות שליח נוסף.

נראה שהאמרי משה שילב בין האפשרויות שהבאנו בדין מילי. באמת דין מילי עוסק במקרים שבהם השליחות לא חלה, כמו שהסברנו לעיל בנוגע לכתיבת גט - במקרים כאלו השליח וודאי לא יכול למנות שליח נוסף. אך לאחר שהשליחות חלה אין בעיה למנות שליח. השאלה מתי השליחות מתחילה ברגע המינוי ומתי היא מתחילה ברגע ביצוע השליחות, תלויה במחלוקת הראשונים של המרדכי ורש"י בהבנת דין 'מילי' - האם כל עוד השליחות היא לפעולה של גמר דבר היא מתחילה מיד ברגע המינוי, או שרק אם השליח מקבל משהו בידו השליחות מתחילה ברגע המינוי.

סיכום

התורה מלמדת אותנו ששליח עושה שליח, ולכן שליח הגט יכול למנות שליח אחר במקומו. אך המשנה אומרת ששליח לכתיבת גט לא יכול למנות שליח נוסף, ומסביר רבא שהטעם לכך הוא ש'מילי' לא מימסרן לשליח. באופן פשוט רבא מסייג את דין שליח עושה שליח, ואומר שבמקרים של 'מילי' שליח לא יכול לעשות שליח. הבאנו מספר הסברים לדין 'מילי'. רש"י מסביר שהשאלה היא מה נמסר לידיו של השליח, והמרדכי מסביר שהשאלה היא מהו תוכן פעולתו של השליח. הצענו הצעה נוספת בנוגע לכתיבת גט - שבכתיבת גט אין דין שליחות כלל ולכן לא שייך שהשליח יוכל למנות שליח.

בחלק השני הבאנו את דין 'אומר אמרו', וראינו שדין זה מאיר לנו שלפחות חלק מדין 'מילי' הוא סיוג בדיני שליחות ולא בדיני שליח עושה שליח. שאלנו

7. סימן יח סעיף ד, וכן הסביר גם הקהילות יעקב סימן כד.

מה היחס בין דין מילי לדין אומר אמרו, והבאנו את הסבר האמרי משה, שאומר שהשאלה היא מתי השליחות החלה. עד רגע התחלת השליחות אין השליח יכול למנות שליח נוסף, אך הוא בעצמו ייחשב שליח ברגע שיבצע את השליחות. אך במקרים שבהם כבר ברגע המינוי החלה השליחות, השליח יוכל למנות שליח נוסף, כמו שכותבת התורה.

